

22. 9. 2000

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zpráva k novele obchodního zákoníku I.

Přinášíme Vám slíbený seriál k novele obchodního zákoníku. V následujících týdnech se jednotlivými pasážemi budeme zabývat podrobněji.

I. Změny obecných ustanoveních obchodního zákoníku

Sídlo

1. Novela mění dosavadní obsah pojmu sídlo a definuje jednak pojem „sídlo“ u právnických osob a pojem „místo podnikání“ u fyzických osob. Novela ukládá všem podnikatelům povinnost zapisovat do OR vždy své skutečné sídlo.

2. Skutečným sídlem bude dle Novely adresa místa, z něhož jsou práv. osoba nebo podnik řízeny. Jestliže se skutečné sídlo liší od sídla nebo místa podnikání zapsaného nemůže se osoba v případě rozporu dovolávat vůči ostatním osobám sídla zapsaného. Sídlo může být v bytě fyzické osoby jen tehdy, kdy to umožňuje povaha předmětu podnikání.

Úprava povinnosti zápisu podnikatele do obchodního rejstříku

Po Novele se budou do obchodního rejstříku se nadále budou zapisovat také fyzické osoby, jimž to uloží zákon, a v těchto případech:

- a) výše jejího čistého obratu zjištěná podle zvláštního právního předpisu dosáhla nebo překročila v posledních dvou účetních obdobích částku, která zakládá povinnost ověření účetní závěrky auditorem, a zaměstnává tolik osob, že je založena její povinnost vést podvojně účetnictví;
- b) provozuje živnost průmyslovým způsobem;
- c) v jiných případech stanovených zákonem.

Neoprávněné podnikání

Nově je do Obchodního zákoníku zaveden pojem "Neoprávněného podnikání" a ustanovení řeší právní postavení osob vstupivších s osobou neoprávněně podnikající do právních vztahů. Za § 3 Obchodního zákoníku se vkládá § 3a, který stanoví, že právní úkony učiněné osobou neoprávněně podnikající jsou platné a není dotčena jejich právní povaha. Novela zakotvuje odpovědnost osob neoprávněně podnikajících, za škodu vzniklou neoprávněným podnikáním a ve stejném rozsahu také osoby jež pro takovou osobu činnost vykonávají.

Pojem „Podnik“

„Podnik“ je vymezován jako věc hromadná, na jeho právní poměry se použijí ustanovení upravující režim věci v právním smyslu, tedy přísl. ustanovení Občanského zákoníku.

Obchodní majetek podnikatele

1. Novela rozliší pojetí obchodního majetku podnikatele, který je fyzickou osobou a podnikatele, který je právnickou osobou, pouze u fyzické osoby lze totiž rozlišit majetek, který slouží podnikání a který slouží k uspokojování jejich osobních potřeb.

2. Dosavadní úprava stanoví, že čistým obchodním jměním je majetek po odečtení závazků. Ve skutečnosti však jde o rozdíl mezi hodnotou obchodního majetku a závazků podnikatele. Novela zavádí dva nové pojmy - čistý obchodní majetek a vlastní kapitál - čistý obchodní majetek vyjadřuje rozdíl mezi reálnou hodnotou veškerého obchodního majetku a závazků podnikatele bez ohledu, zda se o nich účtuje nebo neúčtuje, zatímco pojem vlastní kapitál představuje vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele, podnikatel o něm účtuje a hodnotově je vyjádřen rozdílem mezi kapitálem podnikatele a cizím kapitálem.

Firma x Obchodní jméno

Novela sjednocuje pojmosloví práva českého a práva EU a nahrazuje pojem obchodní jméno pojmem „firma“. Novela zakládá povinnost pro podnikatele činit právní úkony pod svou firmou. Ostatní ustanovení jsou spíše analogická k dosavadním ustanovení upravujícím obchodní jméno.

Podnikání zahraničních osob

1. Zahraniční osoba si může podle Novely sama založit českou právnickou osobu nebo se stát jediným společníkem české právnické osoby, pokud zákon jediného zakladatele nebo jediného společníka připouští. Právnická osoba může být založena pouze podle českého práva.

2. Novela zakotvuje náhradu za majetek náležící zahr. právnické osobě při jeho vyvlastnění. Náhrada musí být poskytnuta bez prodlení v plné hodnotě majetku dotčeného vyvlastněním v době, kdy byla uskutečněna, která je volně převoditelná do zahraničí v cizí měně.

3. Právnická osoba založená podle práva cizího státu za účelem podnikání, která má sídlo v zahraničí, bude dle Novely moci přemístit své sídlo na území České republiky, jestliže to umožňuje mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů.

K úpravě Obchodního rejstříku

1. Novela zakotvuje zásadu, že se nikdo vůči třetím osobám nemůže dovolávat údajů zapsaných v Obchodním rejstříku, pokud bude všeobecně známo, že tyto údaje neodpovídají skutečnosti. Novela zakotvuje lhůtu 16-ti dnů pro zveřejnění nových údajů. Pokud v této lhůtě nebude proveden zápis změny v obchodním rejstříku, nemůže se již osoba u níž došlo k zápisu změny v obchodním rejstříku vůči třetím osobám dovolávat, že došlo ke změně.

2. Třetí osoby se mohou dovolávat zveřejnění listin a údajů ohledně nichž nesplnila osoba zapsaná v Obchodním rejstříku svou povinnost.

3. Po Novele, jestliže soud odmítne zápis osoby zvolené za člena statutárního orgánu, stává se jeho volba neplatnou zveřejněním tohoto rozhodnutí soudu, přičemž právnická osoba, členem jejíhož orgánu se měla taková osoba stát se může dovolávat neplatnosti volby tohoto člena orgánu až zveřejněním tohoto rozhodnutí rejstříkového soudu.

4. Dle Novely budou mít soudy povinnost informovat rejstříkový soud, pokud se dozví o nesouladu mezi skutečným stavem a zápisem v obchodním rejstříku. Novela zakládá povinnost rejstříkového soudu informovat o zápisu nebo změně v zápisu osoby v obchodním rejstříku příslušný daňový a živnostenský úřad a orgán centrální evidence.

5. Novelou bude rozšířen seznam dokumentů, které je podnikatel povinen ukládat ve dvojím vyhotovení do sbírky listin. Jsou to zejména ovládací smlouvy, smlouvy o převodu zisku, smlouvy o zastavení obchodního podílu, rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí soudem prodejem obchodního podílu společníka, souhlas druhého z manželů s podnikáním apod.

6. Novela upravuje postup rejstříkového soudu při fúzi, rozdělení společností, změně právní formy, při zániku účasti společníka ve společnosti např. v důsledku nařízení výkonu rozhodnutí uspokojením z jeho obchodního podílu.

Změna úpravy obchodního rejstříku v OSŘ

Novela Občanského soudního řádu navazuje na úpravu sbírky listin zakotvené v ustanovení § 27a Obchodního zákoníku a na uloženou povinnost podnikatelů doplňovat sbírku listin. Novela zakotvuje pravomoc předsedy senátu vyzvat podnikatele k doplnění chybějících listin do sbírky listin a pro případ, že nebudou dodány, zakotvuje novela možnost uložit podnikateli pokutu do výše 50.000,- Kč. Stejně novela zakotvuje právo uložit pořádkovou pokutu za to, pokud podnikatel nepodá návrh na zápis skutečnosti do OR, ačkoliv je k tomu povinen. Poprvé je tedy sankcionováno neplnění povinností podnikatele vůči obchodnímu rejstříku.

Obchodní listiny

Novela zavádí v novém ustanovení §13a pojem „Obchodní listiny“, přičemž každý podnikatel - tedy jak osoba právnická tak fyzická, bude mít povinnost uvádět na všech objednávkách, obchodních dopisech apod. údaj o své firmě, jménu, nebo názvu, sídle nebo místu podnikání a identifikačním čísle. Povinnost bude dále rozšířena pro zahraniční osoby, jejichž sídlo nebo místo podnikání je ve státech EU, kdy budou uvádět u svých údajů také sídlo a bydliště a identifikační číslo zahr. osoby a údaj o zápisu do tamního rejstříku nebo obdobného seznamu.

II. Obecná ustanovení o obchodních společnostech

Základní jmění x Základní kapitál

Novela mění dosavadní pojmovou konstrukci Obchodního zákoníku. Novela nahrazuje dosavadní pojem základní jmění a nahrazuje jej pojmem základní kapitál. Dochází ke sjednocení terminologie Zákona o účetnictví a Obchodního zákoníku, když je stanoveno, že základní kapitál je součástí vlastního kapitálu.

Vklad společníka

1. Novela zpřesňuje charakter nepeněžitého vkladu. Zatímco stávající úprava pouze požaduje, aby byl vklad hospodářsky využitelný, pak novela stanoví hospodářskou využitelnost pouze v souvislosti s předmětem podnikání.

2. Novela přesně definuje pojem nezávislosti znalce. Znalcem bude osoba nezávislá na společnosti, která je jmenována na základě návrhu společnosti nebo zakladatelů společnosti soudem. Novela uvolňuje pravidla pro oceňování nepeněžitých vkladů a oproti stávajícímu limitu 1,000,000,- Kč pro zpracování posudku jedním znalcem zvyšuje limit na 10,000,000,- Kč. Novela stanoví, že soud nebude vázán oceněním nepeněžitého vkladu, provedeným znalcem.

3. Novela rozšiřuje možnosti tzv. kapitalizaci pohledávky, když zakládá možnost započíst pohledávku na splacení vkladu na základní jmění oproti pohledávce vkladatele vůči společnosti. Nadále bude i po novelizaci zakázáno vložit na základní kapitál společnosti pohledávku vkladatele za společností.

Správa vkladu

Novela vymezuje rozsah povinnosti správce vkladu k vydání vkladu nově vzniklé společnosti. Pokud společnost nevznikne, má dle Novely nárok na vrácení předmětu vkladu vkladatel, a to tak, že mu bude vrácen i s plody a užitky, které přibýly. Toto ustanovení neplatí jestliže je vklad uložen na účtu banky.

Obchodní podíl

1. Podíl je nově definován jako účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti, oproti stávajícímu vymezení jako míry účasti na čistém obchodním jmění.
2. Novelou ke změně způsobu vypořádání společníka a stanovení výše vypořádacího podílu. Výše vypořádacího podílu se po Novele stanoví z vlastního kapitálu společnosti. Výše vypořádacího podílu se vypočte z vlastního kapitálu společnosti (z reálné hodnoty majetku společnosti). Možnost určit výši vypořádacího podílu pouze z čistého obchodního majetku budou muset výslovně připustit a upravit stanovy společnosti. Dle Novely vzniká společnosti povinnosti sestavit mezitímní, řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku ke dni ukončení účasti společníka ve společnosti, čímž se dosavadní úprava zpřísňuje.
3. Novela stanoví splatnost vypořádacího podílu je stanovena do tří měsíců od dne schválení účetní závěrky nebo v případě, že nedojde k jejímu schválení bez vážného důvodu, není schválena do tří měsíců, kdy měla být schválena.
4. Obchodní podíl bude moci být po novele v souladu se zněním zákona o mimosoudních dražbách předmětem výkonu rozhodnutí jako jiné majetkové právo.

Založení a vznik společnosti

1. Novela zakotvuje změnu způsobu schválení jednání zakladatelů společnosti před vznikem společnosti. Dle předcházející úpravy platilo, že společnost byla z takových jednání zavázána od samého počátku, a pouze pokud společníci taková jednání zakladatelů neschválili, pak společnost nezavazovala. Novela obrací toho ustanovení vůči zakladatelům.
2. Jednání zakladatelů bude mít právní následky jedině tehdy, pokud společníci schválí jednání zakladatelů ve lhůtě 3 měsíců od vzniku společnosti a zároveň to oznámí účastníkům smluvních vztahů uzavřených zakladateli. Zakladatelé budou dále pod pohrůžkou jejich odpovědnosti za škodu věřitelům povinni sestavit společníkům společnosti seznam jednání vedených před vznikem společnosti. Pokud seznam nepředloží, odpovědnost vzniká.

Úprava členství v orgánech společnosti

1. Novela upřesňuje moment ukončení členství člena orgánu společnosti a upravuje ukončení členství člena orgánu, voleného zaměstnanci. Členství v orgánu podle Novely končí jednak dnem, kdy odstoupení projednal orgán, jehož je odstupující osoba členem nebo dnem kdy toto odstoupení měl projednat. Jinak osobě odstupující z funkce končí její členství za dva měsíce ode dne, kdy je projednal nebo měl projednat orgán, jehož je osoba členem.

2. Novela zpřesňuje a rozšiřuje dosavadní úpravu týkající se členství v orgánech společností. Nadále potrvá přiměřené užití úpravy mandátní smlouvy dle Obchodního zákoníku, nicméně úprava zpřesňuje některé sporné oblasti. Např. při ukončení členství v orgánu společnosti je možno vyplatit členovi určitou finanční částku jako odstupné. Novela omezuje možnost výplaty odstupného osobě, pouze na případ, kdy se osoba odvolává z důvodů jiných než je porušení jejích právních povinností. Pokud v důsledku výkonu funkce došlo k nepříznivým hospodářským výsledkům firmy nárok na výplatu odstupného zaniká. Smlouvy o výkonu funkce člena orgánu podléhají schválení valnou hromadou nebo všemi společníky společnosti. Novela umožňuje uzavírat tzv. konkurenční doložky, jež umožní výplatu odměny za to, že člen orgánu nebude podnikat po dobu ujednanou ve smlouvě v předmětu podnikání firmy.

3. Novela zákona zakotvuje nově odpovědnost osob, jež ovlivňují podstatným způsobem chování společnosti a nejsou členy orgánů společnosti. Tyto osoby mají stejnou odpovědnost dle Obch. zák. a ostatních zák. jako členové orgánů společnosti, přestože nejsou členy.

4. Novela upravuje podepisování za společnost a stanoví, že osoby podepíší za společnost tak, že připojí k firmě své jméno, porušení této povinnosti nezpůsobí neplatnost právního úkonu.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobu](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatelé](#)